

En aquest sentit, les recerques, les experiències, les tesis de doctorat de les autores i el seu prestigi i trajectòria intel·lectual, personal i professional, avalen els textos del llibre. A més, inciten a documentar-nos més, tot presentant una interessant bibliografia, lamentablement amb pocs títols traduïts al castellà i cap al català, que serveix de guia per saber més coses en la línia del que ens proposen a partir dels seus escrits.

En els darrers anys, a Catalunya i a la resta de l'Estat espanyol, han aparegut diversos llibres amb interessants aportacions de dones estudioses del sexisme en l'educació. Entre aquests llibres, hi predominen aquells en què, en els seus plantejaments discursius, hi ha expressada la voluntat d'igualtat com a objectiu. En el llibre *Aprender a perder* hi ha altres coses: per exemple, una demanda d'obertura, una exigència de respecte, un repte de solidaritat. I això, tot perdent la por i perdent, probablement, el respecte a les institucions socials i educatives sexistes, racistes, heterosexistes...

La nostra quotidianitat, la de les persones educadores, globalment està molt lluny del feminisme, molt lluny de l'antiracisme, molt lluny de l'anticlassisme... I molt a prop de l'androcentrisme. Per això, educar es converteix, i no solament per la forma que li donem -més o menys autori-

tària-, en un acte d'imposició i de dominació.

Aprender a perder pot ser una eina per aclarir, sense victimitzacions, qui hi surt perdent, en aquest acte educatiu discriminatori; perquè, encara que ens diguin coses que ja sabem, que vivim o que viuen persones que coneixem, les autores del llibre ens aporten un material imprescindible per educar i educar-nos, per damunt de les modes i les conjuntures, a partir de les realitats quotidianes personals i vitals, també en el món acadèmic.

Pilar Heras i Trias

UCAR, X.: *La animación socio-cultural*. Barcelona, CEAC, 1972.

Xavier Ucar, professor de la Universitat Autònoma de Barcelona, autor del llibre que ens ocupa, és un reconegut especialista en temes relacionats amb l'animació sociocultural, des d'una perspectiva pedagògica. Així ho confirmen els diversos treballs publicats els darrers anys i la seva tesi doctoral, inèdita fins avui.

L'autor centra l'atenció en l'àmbit específic de l'animació sociocultural, disciplina que, malgrat ser relativament jove, va assolint maduresa a nivell institucional. Tracta de facilitar-

ne una visió general dins del marc ampli i globalitzador de l'educació, aprofundint i descobrint nous enfocaments en temes ja estudiats per d'altres autors i presentant i analitzant nous temes susceptibles de futurs aprofundiments. Divideix el treball en tres grans apartats: el primer és fonamentalment epistemològic i hi fa una delimitació històrico-conceptual de l'animació sociocultural; en el segon analitza les relacions existents entre l'animació sociocultural i d'altres accions sociointerventives, com també amb algunes disciplines del món educatiu; en el tercer presenta un model sistemàtico-tecnològic de l'animació sociocultural. Completen l'obra una interessant reflexió a manera d'epíleg i una acurada bibliografia.

Al·ludeix a la «crisi de la civilització occidental» originada després de la II Guerra Mundial, caracteritzada per un polimorfisme social provocat per efecte de les variacions sofertes per la vida social en el darrer segle, com a punt de partida de l'animació sociocultural, animació que dona resposta als desequilibris suscitats a causa de la crisi, en un context pluri i multiforme. Distingeix quatre tipus de factors contextuals que fonamenten l'aparició i el desenvolupament de l'animació sociocultural, i n'explica l'evolució i la forma actual com a metodologia d'intervenció socioeducativa: context socioeconòmic, context polític, context cultural i context educatiu.

El mot «animador» va ser utilitzat per primer cop a França l'any 1945. El terme «animació» apareix el 1955. A la dècada dels seixanta es va estendre pel món cultural francòfon amb la forma «animation socioculturelle», i la correspondència anglosaxona és l'expressió «socio-cultural community development».

A Espanya, l'animació sociocultural apareix els anys seixanta procedent de França, fonamentalment com una pràctica social i cultural, no com un concepte o una teoria, recollint tradicions anteriors lligades sobretot a l'educació d'adults i a la cultura popular. No es pot parlar de maduresa i vertadera configuració formal fins a la dècada dels vuitanta, moment en què l'Administració i el poder local seran els màxims impulsors d'iniciatives: congressos, seminaris, trobades, jornades, estudis i experiències en general en l'àmbit sociocultural. Actualment encara és difícil definir i precisar les pràctiques socioculturals lligades al terme «animació», i apareixen nous termes com ara «pananimacionisme» i «gestió cultural-animació sociocultural». El paper que es concedia a l'animació sociocultural (a partir d'ara AS) durant la dictadura estava associat a l'assoliment d'un «horitzó utòpic» lligat a transformació d'estructures, desenvolupament individual i col·lectiu, creació d'interrelacions; actualment l'AS està compromesa amb l'«aquí i ara

utòpic», a la recerca de mètodes eficaços de treball, disseny d'estratègies d'intervenció, avaluació d'intervencions i de polítiques culturals, etc. L'AS constitueix un valor per si mateix, superant la concepció d'instrument exclusiu per al canvi.

El concepte d'AS se'ns presenta com un tema complex. En principi va prevaler la intervenció pràctica sobre la teorització, més tard les aportacions teòriques van augmentar progressivament i, actualment, la bibliografia sobre el tema és molt àmplia, cosa que ha permès que puguem parlar de certes fonamentacions científico-tècniques de l'AS. Els nombrosos esforços teòrics per aclarir el concepte i delimitar-lo ideològicament, en l'opinió de la majoria d'autors, no han donat els resultats desitjats, ja que es considera encara el concepte d'AS com a vague, multiforme, incipient, desestructurat, ambigu, polisèmic, una etiqueta, buit de significat, generalització precipitada, imprecís, heterogeni, poc científic... Moltes, d'altra banda, han estat les raons adduïdes per justificar l'estat actual, des dels autors que assenyalen que abasta realitats molt diverses, considerant-lo un fenomen social molt ampli (Barrado), passant pels qui al·ludeixen a la varietat de conceptualitzacions sobre la cultura lligades a les definicions d'AS (Arnanz), els qui fan referència a funció social, actitud, menta-

litat, professió, conjunt de tècniques i mètodes específics, com a forma d'entendre l'AS (Monera), fins a qui l'atribueix a la manca de models de desenvolupament cultural i de paradigmes de desenvolupament comunitari (Petrus). Ucar opta per considerar més coherent afirmar la provisionalitat de les definicions que fins ara s'han donat sobre l'AS i insta que es continuï investigant sobre el lèxic, significat i contingut de l'AS, per aconseguir una major claredat i univocitat conceptual. Distingeix, a partir de la bibliografia existent dels diferents autors, vuit procediments per conceptualitzar l'AS, i n'analitza cada procediment i els autors més representatius. Per a l'autor, malgrat reconèixer que és un terme polèmic i qüestionat, continua sent el més acceptat, el més unívoc i el que fa una al·lusió més clara al contingut a què es refereix. Apunta dues raons per a l'acceptació plena del terme «animació», la primera de caràcter «etimològic» i la segona de tipus «pragmàtic».

Xavier Ucar entén l'AS com «un procés susceptible d'intervenció tecnològico-educativa en una comunitat delimitada territorialment que té per objectiu convertir els seus membres, individualment i socialment considerats, en subjectes actius de la seva pròpia transformació i la del seu entorn, de cara a aconseguir millorar-ne la qualitat de vida». En destaca el caràcter educatiu, concebut

l'AS com una «pràctica educativa global» que afecta tots els aspectes personals i socials; és a dir, que la intervenció sociocultural incideix «sobre tot el que és ideològic, econòmic, polític, cultural, social, relacional, etc.» Constitueix «un fenomen multidimensional», amb una clara «adscripció a l'àmbit de l'educació» en allò referent a «processos de transformació i canvi social».

Analitza les relacions entre l'AS i diferents disciplines específiques del camp educatiu i/o amb d'altres realitats de la vida sociocultural (educació permanent, educació formal, no formal i informal, educació d'adults, educació popular, educació en el temps lliure, pedagogia social, acció cultural, acció sociocultural, acció assistencial i acció cívica, extensió i difusió cultural, animació cultural, gestió cultural, política cultural, promoció social, promoció cultural, promoció participativa i promoció sociocultural, desenvolupament comunitari), i, pretenent aconseguir l'ordre davant un panorama tan confús, aprofita les relacions dels conceptes esmentats amb l'AS per delimitar-los.

Conscient que l'AS com a procés d'intervenció sobre les comunitats resulta «un fenomen multidimensional molt complex», veu la necessitat d'analitzar els elements teleològics i metodològics que participen en el seu desenvolupament amb els

diferents col·lectius humans, tenint en compte per fer-ho com a elements fonamentals en qualsevol procés d'animació amb un grup humà, els següents: el desenvolupament de la conscienciació i el sentit crític, la participació, la integració social, la dinamització sociocultural, la innovació i la creació cultural, la utopia i la intervenció sociocultural, i les tècniques.

Tota intervenció sociocultural, sorgida d'un procés d'AS a partir d'intentar donar solucions a problemes que de manera conscient suporta un grup social i que pretengui ser efectiva, no pot estar lligada exclusivament a la intuïció, improvisació, atzar o casualitat, sinó que la reflexió, la planificació i l'execució sistemàtica han de presidir-la; per tant, la intervenció pot ser considerada com a tecnològica i, més concretament, pot constituir una «tecnologia social».

El professor Ucar, finalment, ens presenta un model sistemàtic-tecnològic d'intervenció sociocultural, definit per nivells -ideològic, psicossociològic, teleològic, estratègic, diagnòstic, d'intervenció operativa i d'avaluació-, obert, dinàmic, probabilístic, inserit en un ecosistema socioambiental que el condiona, on totes les parts interaccionen per aconseguir un objectiu comú: «la millora de la qualitat de vida de les comunitats». Presumiblement, aquest model ens permetrà descriure, comprendre, analitzar i, per

tant, avaluar qualsevol intervenció sociocultural.

És evident que el treball contingut en aquest interessant llibre és el resultat d'un enorme esforç investigador dut a terme amb rigor per l'autor, que ens facilita una proposta sistemàtica de l'AS. que ens permet tenir una visió global, tenint en compte tots els elements que s'interrelacionen i participen en la intervenció sociocultural per aconseguir millorar la qualitat de vida de diferents col·lectius humans.

El contingut de l'obra ens reporta una visió nova i actualitzada de l'AS., i es converteix en una referència vàlida per a estudis i treballs posteriors, com també en un manual imprescindible, a partir d'ara, per a qualsevol persona que tracti d'apropar-se a nivell teòric a l'animació sociocultural.

Javier Ventura Blanco

VALLS, Enric: *Los procedimientos: aprendizaje, enseñanza y evaluación.* Barcelona, ICE de la UB/Editorial Horsori, 1993.

Aquesta obra ens apropa al tema dels procediments, dels quals tant es parla però tan poca cosa se sap, des d'una perspectiva educativa però amb una fonamentació psicològica que fa

de l'obra un conjunt força entenedor. Aquesta combinació és possible gràcies a la formació de l'autor (doctor en Psicologia i llicenciat en Filosofia i Lletres) i a la seva experiència en aquest terreny (ha realitzat diversos treballs sobre aquesta temàtica, i la seva tesi doctoral versa sobre això), que deixa palesa al llarg del llibre, tot il·lustrant els diferents termes a la llum d'una extensa revisió bibliogràfica i aprofundint en els diferents vessants que ens poden ajudar a situar i comprendre els procediments.

Ens trobem, i així ho manifesta el mateix autor, davant un tema "relliscós", on sovint els termes són polivalents. És per això que l'esforç que fa l'autor per matisar què s'entén per destreses, tècniques, regles, mètodes, estratègies... fa encara més meritòria i interessant la seva aportació.

El llibre resulta amè, fàcil de llegir. Combina la reflexió pròpia de l'autor amb quadres i citacions aclaridores i amb exemplificacions pràctiques. És, des d'un punt de vista formal, una obra ben estructurada, la qual cosa facilita la comprensió de les temàtiques a tractar. De fet, hi ha dues parts ben diferenciades: la primera, més teòrica i conceptual, que fa referència a la naturalesa dels continguts procedimentals i la segona, més concreta, que aborda el tractament dels procediments en el currículum.